

MBROJTJA E FËMIJËS:

**Kushtetuta e Kosovës
Ligji për Mbrojtjen e Fëmijës**

Të dy këto dy dokumente
thonë që:

Fëmijët me aftësi të kufizuara
duhet të mbrohen nga dhuna.

Fëmijët dhe të rriturit me aftësi
të kufizuara kanë të drejtë
të jenë pjesë e shoqërisë si
çdo person tjetër.

Fëmijët dhe personat me aftësi
të kufizuara duhet të respektohen
për atë që ata janë.

Ky dokument është zhvilluar nga Down Syndrome Kosova me mbështetjen e Save the Children dhe financim të Qeverisë Suedeze. Përgjegjësia për përmbajtjen qëndron tek zhvilluesi. Save the Children dhe Qeveria Suedeze jo-domosdoshmerisht ndajnë pikëpamjet dhe interpretimet e shprehura.

Llojet e abuzimit

Abuzimi dhe shfrytëzimi i fëmijëve

Abuzimi
Fizik

Abuzimi
Psikologjik

Abuzimi
Seksual

Neglizhimi

“abuzimi i fëmijëve” ose
“keqtrajtimi” përbën ‘të
gjitha format e

abuzimit fizik

abuzimit psikologjik

abuzimit seksual

neglizhimit

duke rezultuar në dëm aktual
ose potencial të shëndetit të
fëmijës, mbijetesës, zhvillimit
ose dinjitetit në kontekstin e
një marrëdhënieje të
përgjegjësisë, besimit
ose fuqisë.

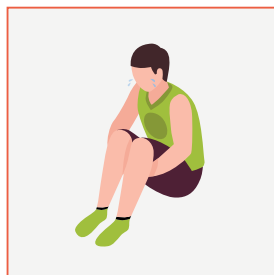
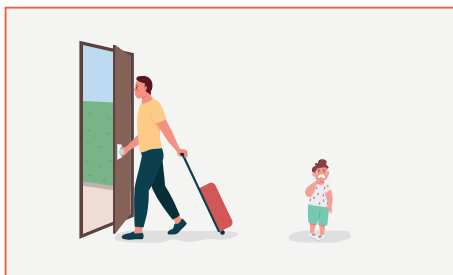
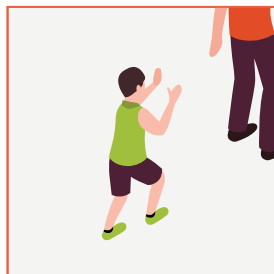
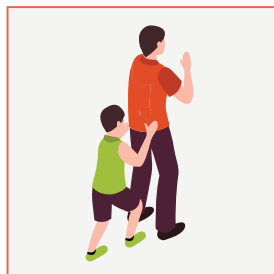

Braktisja ose Mospërfillja:

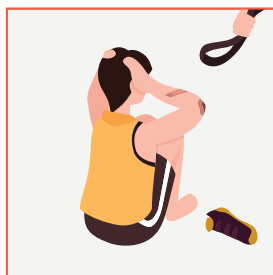
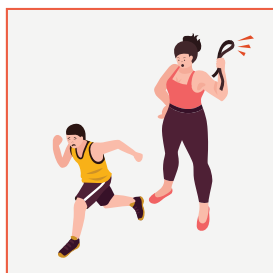
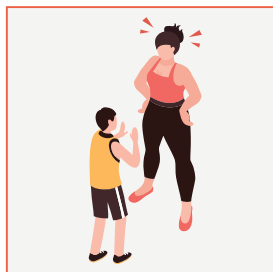
Përfshin por nuk limitohet në dështim për të mbrojtur fëmijun nga ekspozimi ndaj rrezikut, që çon në dëmtim serioz të shëndetit dhe zhvillimit të fëmijës.

Abuzimi fizik

mund të përfshijë goditjen, shkundjen, hedhjen, djegien, fundosjen, mbytjen ose shkaktimin e dëmtimeve fizike tek një fëmijë. Dëmi fizik mund të shkaktohet edhe kur një prind ose kujdestar i shkakton qëllimisht sëmundje një fëmije për të cilin ata po kujdesen.

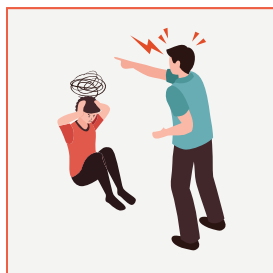
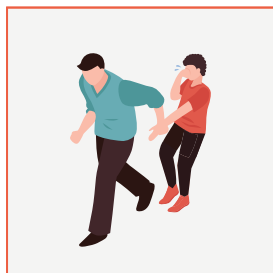
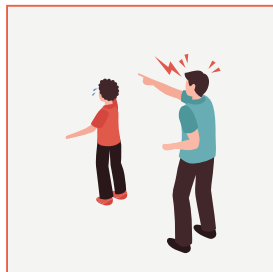

Abuzimi psikologjik

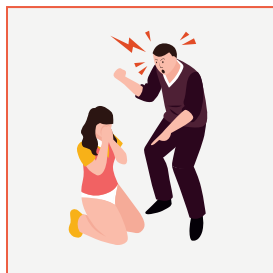
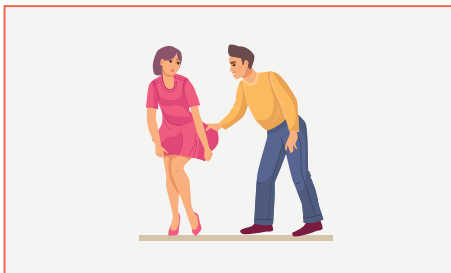
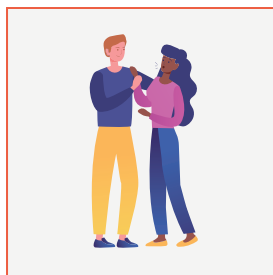
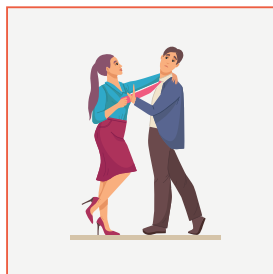
definohet si keqtrajtim psikologjik i vazhdueshëm i fëmijës që shkakton efekte të rënda dhe të vazhdueshme në zhvillimin psikologjik dhe emocional të fëmijës. Kjo mund të përfshijë ndikimin tek fëmijët se ata janë të pavlefshëm dhe të padashur, të pamjaftueshëm ose të vlerësuar vetëm për aq sa plotësojnë nevojat e një personi tjetër. Abuzimi psikologjik mund të përfshijë veprimet që fëmijët të ndjehen të frikësuar ose në rrezik, ose të shfrytëzohen. Disa nivele abuzimi emocional mund të përfshihen në të gjitha llojet e keqtrajtimit të një fëmije, megjithëse mund të ndodhë edhe i vetëm.

Abuzimi seksual

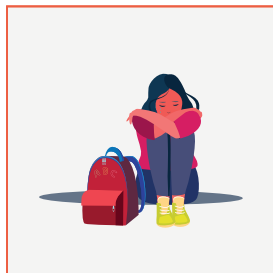
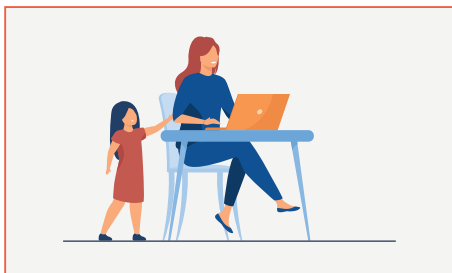
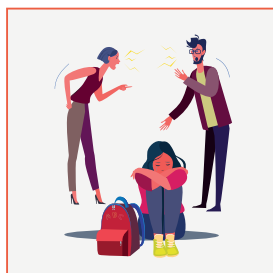
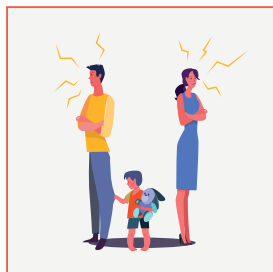
përfshin nxitjen ose joshjen e një fëmije për të marrë pjesë në aktivitete seksuale, pavarësisht nëse fëmija është në dijeni të asaj që po ndodh. Aktivitetet mund të përfshijnë kontaktin fizik, përfshirë akte penetruese (për shembull, përdhunimin) ose akte jo-penetruese. Abuzimi seksual mund të përfshijë aktivitete pa kontakt fizik, të tilla si përfshirja e fëmijëve në shikimin ose në prodhimin e materialeve pornografike ose shikimin e aktiviteteve seksuale ose inkurajimin e fëmijëve që të sillen në mënyra seksuale të papërshtatshme.

Neglizhimi

përcaktohet si dështim i vazhdueshëm për të përmbushur nevojat themelore fizike dhe/ose psikologjike të fëmijës, që mund të rezultojë në dëmtim serioz të zhvillimit fizik ose njohës të fëmijës. Një fëmijë që abuzohet mund të përjetojë më shumë se një lloj të abuzimit. Diskriminimi, ngacmimi dhe bullizmi/ngacmimi gjithashtu janë veprime abuzive dhe mund të dëmtojnë një fëmijë, fizikisht dhe emocionalisht.

Si të mbrohemi nga abuzimi?

Ka shumë njerëz që kujdesen për fëmijët me aftësi të kufizuara.

Ata mund të jenë prindërit, edukatorët arsimtarët e të tjerë.

Është e rëndësishme, që ju të jeni sa më të pavarur dhe të sigurt që të jetë e mundur.

Ju mund ta zhvilloni vetëbesimin dhe pavarësinë.

Zgjedhni dhe merrni vendime.

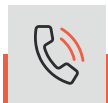
Krijoni pavarësinë për veshjen, higjienën dhe pastërtinë.

Zhvilloni aftësitë e duhura sociale.

Ju duhet të dini të shkruani emrin, adresën dhe numrin e telefonit.

Ju duhet të dini të bëni thirrje telefonike emergjente.

NDIHEM I/E SIGURT DHE I/E PASIGURT

www.downsyndromekosova.com

Ndjenjat, madje edhe ato që nuk na pëlqejnë, janë të rëndësishme.

Ndjenjat janë si mesazhe.

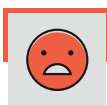
Ne shprehim ndjenjat në mënyra të ndryshme.

Ndjenjat tona ndryshojnë vazhdimisht, nganjëherë ndihemi të lumtur, nganjëherë ndihemi të trishtuar, të vetmuar ose të zemëruar.

Nëse diçka e mirë ndodh me ne, mund të na bëjë të ndihemi të lumtur ose të ngazëllyer.

Nëse ndodh diçka e keqe, mund të na bëjë të ndihemi të trishtuar ose të frikësuar.

Ndjenjat janë si mesazhe, nuk janë të mira apo të këqija - çdo ndjenjë na tregon diçka.

Është e rëndësishme të dëgjojmë ndjenjat tona dhe të përpiqemi t'i kuptojmë ato.

NDIHEM I/E SIGURT DHE I/E PASIGURT

Të identifikojmë situatat që na bëjnë të ndihemi të sigurt dhe të pasigurt.

Të parashikojmë situatat që mund të jenë të pasigurta ose të rrezikshme.

Gjithmonë duhet t'i tregojmë një të rrituri nëse ndihemi të pasigurt, të kërcënuar ose në rrezik.

Si të mbroj vetveten?

Unë duhet ta dijë se si ta mbroj veten nga veprimet e të tjerëve të cilat nuk e respektojnë trupin tim apo të fëmijëve të tjerë.

Edhe në familjen time mund të ketë persona të tillë.

RREZIK

www.downsyndromekosova.com

RREZIK

Duhet të kem shumë kujdes kur personat kërkojnë të prekin pjesët e mia intime.

RREZIK

Duhet të kem shumë kujdes kur dikush, burrë apo grua, dëshiron të më prek.

RREZIK

Duhet të kem shumë kujdes kur dikush më kërkon të bëj diçka apo ta prek trupin e tij/saj apo kërkon që unë ta lë të bëj diçka me trupin tim, apo të bëj diçka që më turpëron.

RREZIK

Duhet të kem shumë kujdes kur dikush dëshiron të luaj lojë me mua dhe më kërkon të zhvesh rrobat.

RREZIK

Duhet të kem shumë kujdes kur dikush dëshiron të më tregoj pjesët e tij/saj intime.

RREZIK

Duhet të kem shumë kujdes kur dikush më kërkon të ia tregoj pjesët e mia intime apo dëshiron t'i fotografojë apo inçizojë.

REZIK

Duhet të kem shumë kujdes kur dikush dëshiron të vijë në banjo me mua.

VËMENDJE

www.downsyndromekosova.com

Nëse ndonjëra nga këto gjëra ndodhin dhe unë nuk ndihem rehat apo ndihem i turpëruar, atëherë e dijë që po ndodh diçka e rrezikshme

RREZIK

Unë duhet të vrapoj dhe të ikë prej aty dhe duke ikur të bërtas me krejt zërin që kam.

JO,
NDIHMË

JO do të thotë JO

Unë e bëj shenjën **STOP** me dorën time.
Lëvizi kokën duke i thënë **JO** dhe e shtyj personin larg meje.

- Pastaj i tregoj dikujt që i besoj se çfarë ka ndodhur.
- Por personi që i tregoj nuk duhet të jetë ai që po më shqetëson edhe nëse ai person është pjesë e familjes sime.

SEKRETET

www.downsyndromekosova.com

Nëse personi që po ju ngacmon, kërkon nga ju që këtë ta mbani si sekret, ju thotë që askush nuk do të ju besoj apo ju thotë që nëse i tregoni dikujt për ngacmimin që ju ka bërë do t'i bëjë dëm dikujt që ju e doni, atëherë po ju KËRCËNON. Ju nuk duhet t'i besoni kërcënimit dhe duhet të kërkonin ndihmë.

Unë rri larg nga ky person edhe nëse ai është babai, nëna, motra, vëllau, gjyshi, gjyshja, xhaxhai, teza, halla, daja apo dikush nga familjarët e mi.

Nëse nuk e gjej askënd që unë i besoj afër, unë do të kërkoj ndihmë në shkollë, polici, në shtëpi të shëndetit, spital apo tek fqinjët.

Dallimi në mes sekreteve të mira dhe jo të mira

Një sekret i mirë është diçka për të cilën ndiheni mirë, për shembull një surprizë e këndshme. Ka raste kur dikush kërkon që ne të heshtim për diçka, zakonisht për shkak se nuk duan që dikush tjetër të dijë për një sekret.

Shembull: Nëse nëna na porositi t'i blejmë një dhuratë Gresës, për ditëlindjen e saj. Ajo mund të na kërkojë që të mos i tregojmë Gresës për këtë, sepse ajo dëshiron që të jetë një surprizë e këndshme për të.

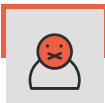
Sekretet e mira nuk janë përgjithmonë sekrete, ato janë si surpriza. Pra, një surprizë është diçka që nuk mund ta dini tani, por që do t'ju thuhet herët a vonë.

Sekretet jo të mira

Një sekret i keq ju bën të ndiheni të shqetësuar ose të frikësuar. Personi dëshiron që ju ta mbani sekretin përgjithmonë.

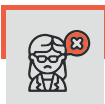
Ata nuk duan që ju të bisedoni me dikë tjetër për këtë.

Çka nëse keni parë dikë në klasën tuaj duke vjedhur para nga çanta e shkollës?

Ata ju tregojnë për ta mbajtur si një sekret. A do të ishte një sekret i mirë apo i keq? Pse?

Ajo që bëjnë ata është e gabuar. Ata po marrin diçka që nuk u takon dhe nuk kanë të drejtë të kërkojnë nga ju ta mbani atë sekret.

PËR PRINDËR

www.downsyndromekosova.com

Njohja e shenjave të abuzimit

Njohja e shenjave të abuzimit të mundshëm është mjaft komplekse dhe nuk ka ndonjë metodë të thjeshtë, e cila mundëson njohjen e shenjave në mënyrë të lehtë. Ka shenja paralajmëruese potenciale që duhet të jeni të vëmendshëm, por duhet të vlerësohen me shumë kujdes. Nuk duhet të supozohet automatikisht se abuzimi po ndodh. Poashtu, është e rëndësishme të mos i hedhësh poshtë shqetësimet tuaja ose të mos shpërfillësh ndonjë shenjë abuzimi - këto duhet të diskutohen me personin përgjegjës për mbrojtjen e fëmijës, sa më shpejtë që të jetë e mundur për të ndihmuar në përcaktimin veprimeve më të përshtatshme.

Shenjat e mundshme të abuzimit fizik:

- Mavijosje, plagë, ndrydhje, thyerje apo kafshime
- Justifikime të pa qëndrueshme, që ipen për të shpjeguar lëndimin.
- Refuzim për të diskutuar rreth lëndimeve.
- Shmangie e kontakteve fizike.
- Mbulimi i këmbëve dhe krahëve edhe në kohë të nxehta.
- Mosgatishmëria për të marrë pjesë në aktivitete fizike që mund të përfshijnë zhveshjen e rrobave p.sh aktivitetet sportive.
- Frika për tu kthyer në shtëpi apo kontaktuar me prindërit.

- Tendenca për shqetësim - Shfaq kujdes apo mosbesim tek të rriturit.
- Të qenurit agresiv ndaj të tjerëve.
- Të qenurit shumë pasiv dhe i urtë.
- Vrapime të shpejta e të pa kontrolluara.

Shenjat e mundshme të abuzimit emocional:

- Zhvillim fizik, njohës apo emocional të vonuar.
- Shumë i/e shqetësuar.
- Shfaqja e vonesave apo çrregullimeve në të folur.
- Lag apo ndytë shtratin.
- Frika ndaj situatave të reja.
- Mungesë të vetëbesimit.
- Përgjigjje emocionale të papërshtatshme ndaj situatave.
- Pasivitet ekstrem apo agresivitet.
- Përdorimi i drogave apo alkoolit.
- Vrapime të shpeshta e të pakontrolluara.
- Vjedhje të vazhdueshme.

Shenjat e mundshme të neglizhimit:

- Uri të shpeshtë.
- Marrja e mbetjeve të ushqimit nga pjata, apo vjedhje të ushqimit.
- Higjenë të papastër personale.
- Lodhje e vazhdueshme.
- Veshje të papërshtatshme, p.sh rroba të verës në dimër.
- Mungesa të shumta në shkollë, apo braktisje të shkollës.
- Probleme mjekësore të patrajtuara.
- Marrdhënie të dobëta sociale me të tjerët.
- Vjedhje.
- Mungesë vetëbesimi.
- Përdorimi i drogave dhe alkoolit.

Shenjat e mundshme të abuzimit seksual:

- Sjellje të papërshtatshme seksuale, ose përdorim i tepërt i fjalëve seksuale.
- Dhimbje anale apo gjenitale.
- Probleme me gjumë.
- Lagje apo ndotja e shtratit.
- Frika për të qëndruar me të rritur.
- Marrja e rrezeve të larta në adoleshencë.

Shenja të mundshme lidhur me sjelljen e të rriturve:

- Një person, në prezencën e të cilit, sjellja e një fëmije ndryshon në mënyrë të konsiderueshme, sikurse të bërit i tërhequr, i frikësuar, apo shqetësuar.
- Kërkimi nga një fëmijë që të gënjejë ose të mbajë sekrete.
- Shkelja e kodit të mirësjelljes apo protokolleve të sjelljes së organizatës.
- Inicimi i kontakteve private me fëmijë, personalisht, përmes telefonit apo përmes e-mail.

DS KOSOVA
Rr.Kosta Novakovic 9/10
10000 Prishtinë
Republika e Kosovës

Tel/Fax;
+381 38 610 715
+377 44 185 685
info@downsyndromekosova.org

www.downsyndromekosova.com